

ROBERT SEETHALER

SON SENFONİ

ROMAN

Almanca Aslından Çeviren Regaip Minareci

Gustav Mahler, *Amerika* gemisinin güvertesinde onun için ayrılmış bölmede kalın bir battaniyeye sarılı oturmuş ve başını öne eğmişti, miçoynu bekliyordu. Sabahın ilk ışıkları altında deniz durgun ve kurşuniydi. Suyun üzerinde adacıklar halinde yüzen kaygan yosunlardan ve ufuktaki hayli tuhaf parıltıdan başka hiçbir şey görülmüyordu; ancak kaptan bu parıltının kesinlikle özel bir anlamı olmadığını söylemişti. Mahler, çelik bir kasa üzerinde oturmuş, sırtını güverte konteynerlerinden birine dayamıştı, alt kattaki gemi motorlarının boğuk ve düzenli vuruşlarını hissedebiliyordu. Kasanın üzerinde duran halat rulosundan bir demir kanca uzanmıştı. Kancanın ucu paslıydı, halat tiftik tiftikti ve yağdan kapkara olmuştu. Mahler'e birisi denizin mis gibi koktuğundan söz etmişti ama o böyle bir koku alamıyordu. Bulunduğu yerde yalnızca çelik,

makine yağı ve yönünü sanki hiç değiştirmeden kuzeyden esen rüzgârın kokusu vardı. Mahler, rüzgârı severdi; kafasındaki tatsız düşünceleri önüne katıp götürdüğüne inanırdı.

Miço, güvertenin arka tarafından elinde çayla geliyordu. Bir eliyle tepsiyi dengede tutmaya çalışırken diğerini küpeşte üzerinde kaydırıyordu. Mahler, çocuğun incecik mavi-beyaz porselenden demliği ve fincanı, içinde kurabiyeler olan küçük gümüş tabağı ve şekerliği sandığın üzerine koymasını izledi. Çocuğun hareketleri yaşlı bir adamınki kadar tutuk ve beceriksizdi, ancak yüzü çocuksu ve pürüzsüzdü.

“Ne zamandır gemilerde çalışıyorsun?” diye sordu Mahler.

“Bu ilk yılım, Müdür Bey,” dedi çocuk.

“Müdür değilim, yani gerek yok böyle hitap etme- ne,” dedi Mahler. “Ayrıca kurabiyeleri geri götürebilirsin!”

Çocuk başını salladı.

“Bana artık ihtiyacınız kalmadıysa...”

Mahler ona baş hareketiyle gidebileceğini anlatınca çocuk uzaklaştı. Demliğin içinde koyu renkli minik yapraklar yüzüyordu, oysa Mahler beyaz Rus çayı

istemmişti. Birileri beyaz çayın ruhu dinlendirdiğini anlatmıştı ona. Saçmalıktı tabii bu, gelgelelim böyle şeylere inanmak bazen işe yarıyordu.

Çay çok sıcak olduğu için ağır ağır içti. O gün almak istediği tek gıdaydı bu. Uzun zamandır açlık hissetmiyordu, belki yarın yine bir şeyler yerdi.

Altındaki çelik gövde gıcırdadı, tırabzan hafifçe sarsıldı. Mahler, bir martı çılgılığı duyar gibi oldu. Ama imkânsız bu, diye düşündü. Altı gündür açık denizdeyiz, yakınlarda kara yok. Var mıydı yoksa? İlk fırsatta kaptana ya da miçooya soracaktı bunu.

Bir seferinde beyaz küçük bir martının dalgaların üzerinde tek başına salındığını görmüştü; New York limanındaydı bu. Memurlar gümrük kulübesinde ona ziyaretinin amacını ve süresini sorarken, Mahler ilgisizce oturmuş tozlu camların ardından dönüp dönüp limana bakmıştı. Sonunda bir deste kâğıdı imzalamak zorunda bırakılmış ve bakışlarını yeneden dışarı çevirdiğinde martı yok olmuştu.

Üç yıl önceki yazı hatırladı. Bir öğle sonrası döşeme tahtalarının üzerinde iki saat kıvıldamadan yatmış, bütün dikkatini başının içinde zonklayan ve her renkte ışıldayan ağrıya vermişti ve bir anda sıçrayarak ayağa fırlamıştı. Bulunduğu yerde birkaç

saniye sendelemişti önce, sonra sallanarak çalışma masasına gitmiş, kendi elleriyle çizgiler çektiği nota defterlerinden birini sert bir hamleyle çekmededen çekip almış ve aceleyle çiziktirmeye başlamıştı. Bes-te kulübesinin arkasındaki ladin ağacının dalları arasında bir kuş ötmüştü. Ölülerin ruhlarını sözde asıl ait oldukları yere götürdükları için yerel halkın “Götüren” dediği řu kızıl, genelde saklanmayı seven küçük kuşlardan biriydi mutlaka. Üç kez kesik kesik ötmüştü, sevimli ve hoş görüntüsüyle örtüşmeyen hain bir ötüştü bu. Alaycı, kopuk ve boğuktu -ancak tam da olması gerektiği gibiydi. Aslında bulmaya hiç çalışmamış olsa da Mahler’in nicedir hasretini çektiği seslerdi bunlar. şimdi gelmişlerdi işte. Tek yapması gereken kaçırmamaktı. Bir artık dörütlü ve çıkıcı bir küçük üçlü. Alaycı ve haince. Sonra kesilmişti. Ardından bir kez daha. Ve bir kez daha. Arkasından ne geleceği belliydi: Pes ve yeniden tiz ve devam, sürekli böyle devam edip gidecekti. Amerikan mürekkebinden keşke yanıma daha fazla alsaydım, diye düşündü Mahler. Oraninki işe yaramıyordu. Suluydu ve kalem daha kâğıda değmeden ucundan damlıyordu. Ama fark etmezdi, damla, leke, karalamalar -daha sonra, akşam ve gece boyunca hepsini temize çekecekti nasılsa, ama şimdi

dikkati elden bırakmama zamanıydı. Önemli olan tek şey kuşun ötüşüydü.

Hızlı hızlı yazıyordu, rahatlatıcı iyi bir duyguydu bu. Tanrım, lütfen susmasın, diye düşündü, ben bitirmeden susmasın.

Üç saat sonra kalem elinden düştü; ensesi kasılmış, aşırı gerilmiş bir keman teli gibi parmaklarına kadar uzanan bir ağrı saplanmıştı omzuna. Biraz daha devam edebilmeyi çok isterdim, diye düşündü Mahler. Kim bilir bir daha gelir miydi? Ancak bu seferlik bitmişti.

Başını kaldırıp baktı, aydınlığın yoğunluğuna şaşırıldı. Pencereden içeri giren güneş, odayı süzülen toz taneleriyle sarılı ışık huzmeleriyle doldurmuştu. Yanan gözlerini kırıştırdı. Önünde yazılı nota kâğıtlarından bir deste duruyordu. Bunları akşam ya da ertesi gün piyanoda deneyecekti, değrlendirebilirdi belki. Ama bu da kesin değildi.

Kolçaklardan iki eliyle destek alarak kalktı ve masaya gitti; masada dolu bir su sürahisinin olması gerekiyordu, ancak yoktu. Daima böyle, diye düşündü. Köylüler, Alma, kızı ve kendi -dikkatsiz, unutkan ve bunaktı herkes. Sürahiyi sabah doldurmam gerekir-

di, diye düşündü, ya da akşamdan. Su şimdi ısınmış ve beklemiş olurdu gerçi, ama hiç değilse olurdu.

Masanın üzerindeki dağınıklığa son bir kez daha baktı, bir an duraksadı, ardından açık havaya çıktı.

Dışarıda kavurucu bir sıcak vardı, bulutsuz gökyüzü masmavi parıldıyordu, ancak gece yağmur yağmış, tarlalar ve ormanlar nemli bir yeşile bürünmüştü. Hava, böcek cırıldamalarıyla doluydu. Bir inek böğürüyordu. Alnında siyah yıldız taşıyan gebe inektir mutlaka, diye geçirdi içinden Mahler. O gün doğuracaktı belki de. Toblach'a giden yol üzerinde çocuklar koşturuyordu. Ayaklarının altından tozlar kalkıyordu, gülüşmeleri ve bağrıışmaları ta oradan duyuluyordu. Köyden bir adamın kapı kasasına çiviyle çaktığı, normal zamanlarda üzerinde çoğunlukla anahtarın, bazen de evden gelen bir telgrafın ya da mektubun takılı olduğu anahtarlığa bir çekirge oturmuş, kanatlarını oynatıyordu.

Aradan neredeyse üç yıl geçmesine rağmen hayvanın görüntüsü şimdi hâlâ gözünün önündeydi: Boğumlu, kıllarla kaplı ayakları, ense kabuğu, parlak ama sabit gözleriyle başı.

Kaptanın sesi düşüncelerini böldü. Kaptan tayfayı her sabah yoklama için kış güvertesine topluyor ve

emirler yağıdırıyordu. Kopuk kopuk bağırması bir süre devam ediyor, ardından yine motorların düzenli homurtuları ve dalgaların çağılıtları duyuluyordu.

Mahler, başını arkaya yasladı. Susamış, ağzı kuru-muştu. Dili, ağzında bir tahta parçası gibi uzanı-yordu, ama çayın susuzluğunu gidermeyeceğini de biliyordu.

Susuzluktan ölmek korkunç olmalı, diye düşün-dü. Ancak her ölüm korkunçtu. Sen nasıl ölmek isterdin?

Çam ormanının eteğindeki tepede yer alan çiftliği hatırladı, sakın ve ıssız bir yerd, vadiye geniş bir açıyla yukarıdan bakıyordu. Yaz başında bu man-zaradan uzun süre yoksun kalmışlardı. Gökyüzünü koca bulutlar kaplamış, yağmur aralıksız sicim gibi yağmıştı. Mahler böylece günlerini yatakta geçirmiş, çatı padavralarını koparan, tarhlardan sebzeleri sür-rükleyip götüren suların sesini dinlemişti. Çalışması olanaksızdı, çünkü beste kulübesine giden yolu seller götürüyordu, ayrıca içerisi dışarıdan daha soğuktu sanki. İspirto ocağı küçüktü, çatıdaki aralıklardan içeriye yosun yeşili sular damlıyordu ve bütün uzuv-larına işleyen nem, piyanonun akordunu bozmuştu. Mahler bu yüzden yatağından çıkmamıştı. Yatağını seviyordu. Yaptığı her harekette tahtaların gıcırda-

ması huzur veriyordu, oradaki kuştüyü yorganlar kenttekilerden daha kalındı, yataklar daha yumuşaktı, bazen de uykuya dalmadan önce bedeni bulutlar kadar yumuşak derinliklerde kayboluyormuş gibi hoş bir duyguya kapılıyordu. Gelgelelim uykuları orada da derin ve uzun olamıyordu. Kendini bildi bileli geceleri yatakta sağdan sola dönmekle geçirdi. Çok düş görüyordu, ertesi sabah bunları hatırlayamasa da üzerinde bıraktığı tuhaf ve huzursuz etki gün boyu sürüyordu. Geceleri yatağında çoğu zaman gözünü kırpmadan yatıyordu. Duvarlardan çıtırtılar, hışırtılar geliyordu. Sonra yataktan kalkıp odanın içinde dolaşüyor, bu seslerin kaynağını arıyor, derin düşüncelere dalıp kaygılanıyordu. Müziği düşünüyordu. Müzik, soluk alabilen ve ağırlıksız bedeni bütün odayı dolduruncaya kadar yayılabilen bir canlıymış gibi karanlıkta onun varlığını hissediyordu Mahler.

Gustav Mahler, kendi çaresizliğinin fırtınasında titreşen küçük bir alev. Onun hakkında böyle yazmıştı Viyanalı bir gazeteci bozuntusu; “küçük alev” ile narin fizyonomisi ve bir metre altmış santimlik boyu kast edilmişti tabii. Mahler, yüksek perdeden bir kahkaha atıp gazeteyi yırtmıştı. Ne var ki gazeteci bozuntusunun haklı olduğunu içten içe biliyordu. Henüz ellisine bile gelmemiş ama efsane olmuştu:

Çağının, belki de gelecek bütün çağların en büyük orkestra şefiydi. Ne var ki bu şöhretin bedelini kendi kendini yiyen bir bedenın yol açtığı felakete ödüyordu.

Kendini oldum olası sağlıklı hissetmemiştı. Aileden geliyordu bu sıkıntı: On üç kardeşinden altısı henüz çocuk yaşta ölmüştü, bu açıdan bakıldığında küçük Gustav'ın ölümden sıyrıldığı söylenebilirdi. Okul çağlarından beri migren, uykusuzluk, baş dönmesi, anjin, ağrılı hemoroit, mide hassasiyeti, çarpıntı peşini bırakmamıştı. Yanaklarının iç kısımlarını kanatıncaya kadar ısıırırdı, ellerini koyacak yer bulamazdı, orkestrayı yönetirken ayağını yere vurup dururdu, hatta artık ayakta dururken ve yürürken de zemini kontrolsüzce tekmeleme alışkanlığı edinmişti. Bazen yatağa uzanıp gözlerini kapattığında aşırı gerilmiş uzuvları ona rahat huzur vermezdi; o zaman kalkar, karanlıkta bir aşağı bir yukarı yürürdü.

Dostu olan bir hekim yıllar önce, “Dinlenmeniz gerekiyor,” demişti, “hatta mümkünse ömrünüzün sonuna kadar.”

Mahler, “Teşekkür ederim,” demiş, ücreti ödemiş ve çıkıp gitmişti. Bunca tahribatı ve hastalığı içinde barındırmayı başaran bir bedenın temelini sağlam olduğuna kendini inandırmıştı. Belki gerçekten